

581

El baiard

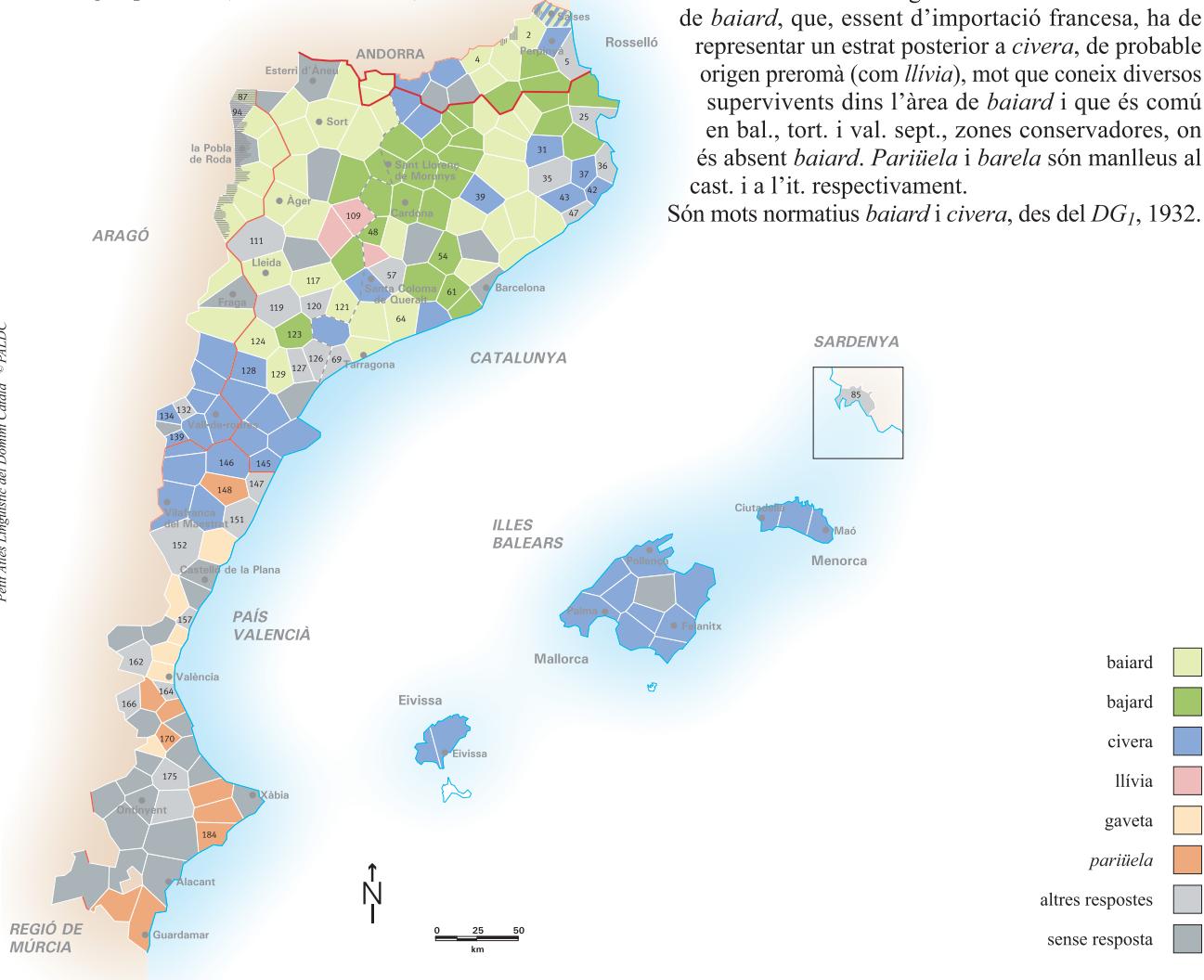
(ALDC, IV, 939. El baiard)

Ens referim a l'“aparell format de dues barres llargues paral·leles amb una plataforma al mig per a transportar-hi, generalment a pes de braços, persones, materials de construcció i altres objectes” (*DIEC*). En alguns comentaris a les respostes, la finalitat se centra en transportar fems (4, 109, 134), pedra (54), malalts (128) o cistells o portadores (148).

El mot general al Principat és *baiard*, pres del fr. ant. *bayart* (s. XII; avui *bard*), d'origen no aclarit, però que podria derivar de *bai* ‘cavall d'aquest color’ per comparació amb una cavalcadura en la qual durien el ferit o el difunt (*DECat*); var. *beart* 117, 121, 124, 129, a través de [bej'art] i absorció de la [j] en la [e]; *ba[ʒ]ard*, *ba[jʒ]ard* 123; *ballard* 64, amb ultracorrecció de *i* (com **atzagallada* per *atzagaiada*), i *baiarte* 87 (← arag.). *Brançat* 2, 5 sembla una reducció del fr. *brancard* ‘baiard’.

Segueix en extensió *civera* (s. XV), d'origen no aclarit, potser d'un preromà *CIBÈRIA (cf. oc. *civera*, fr. *civière*), amb les var. *cevera* 145, per la fluctuació de [i]/[e] àtona; [θ]ivera 134, 139, d'affinitat arag.; *civira* 31, 37, 42, 43 (s. XV) i *xivira* 39, potser a partir del tractament de -ERIA > -*ieira > -ira, el darrer amb palatalització de la [s] apicoalveolar.

Llívia, amb cognats com l'oc. *lieujo* i el gascó *libia*, podria ser d'origen preromà (< LEUJA < *SLEUJA).

Pariüela és manlleu al cast.-arag. (*parihuela*), amb les var. *parigüela* 170, 184, trencat el hiatus amb una /g/, i l'alg. *barella* 85, tributari de l'it. *barella*, on és dim. de *bara* (< fràncic *BERA*, cf. fr. *bière* ‘taüt’).

Els altres mots, de condició local, tenen relació amb: 1) la forma del llit: *llitera* 54, *camilla* 35, 48, 69, 126, 128, 164 (var. *cammilla* 127) (← cast.); 2) la matèria de la plataforma: *empostat* 162, 166, der. de *post*; *canyís* 127, der. de *canya*; 3) el material transportat: *pedrera* 132, 139, 145, 146; 4) la funció: *portador de pes* 119, *portadora* 157, 175.

Altres: *semaler* 25, 61 (var. *somaler* 36, 120), der. de *semal* ‘portadora’ (> *simal* 147, *simalet* 151, per la fluctuació de [e]/[i] àtona i/o per atracció de *cimal*), que prové del llat. vg. *SEMALIS, der. de SEMIS ‘partit en dos’: *semalers* són els dos pals que serveixen per a transportar les *semals*, i *simal* en seria un ús metonímic; *escaleta* ‘barres que van damunt el bast d'una bèstia de càrrega per a trigarinar llenya, etc.’ 57, en forma de petita escala, com probablement *corbera* 4 (der. de CŪRVUS + suf. -era); hi pot tenir relació *bastos* 111; *gaveta* ‘recipient amb uns mànecs que es fa servir com de civera’; *carcano* 87, 94 podria ser una adaptació del cast. càrcavo (< CACCABUS ‘olla’), una accepció del qual és ‘clot per a enterrar morts’.

Són de motivació fosca *artola* 47, *nària* 152, *polzets* 148.

La distribució onomasiològica mostra la notable extensió de *baiard*, que, essent d'importació francesa, ha de representar un estrat posterior a *civera*, de probable origen preromà (com *llívia*), mot que coneix diversos supervivents dins l'àrea de *baiard* i que és comú en bal., tort. i val. sept., zones conservadores, on és absent *baiard*. *Pariüela* i *barella* són manlleus al cast. i a l'it. respectivament.

Són mots normatius *baiard* i *civera*, des del *DGJ*, 1932.

SARDENYA

ILLES BALEARS

baiard	[Yellow-green square]
bajard	[Green square]
civera	[Blue square]
llívia	[Pink square]
gaveta	[Orange square]
pariüela	[Orange square]
altres respostes	[Grey square]
sense resposta	[Dark grey square]